

J. HOLLO

ITSEKASVATUS

JA

ELÄMISEN TAITO

PORVOO ja HELSINKI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER
SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA
PORVOOSSA
1931

SISÄLLYS:

	Sivu
Alkulause	9
Ensimmäinen luku: <i>Itsekasvatus ja elämisen taito</i>	11
Kaksi puuta. — Kasvatus ja itsekasvatus. — Itsekasvattajan edut. — Vaikeudet. — Virheet. — Elämäntaito ja elämisen taito. — Elämäntaistelu aineellisessa katsannossa. — Esityksen kulku.	
Toinen luku: <i>Ruumis ja sielu</i>	22
Sielu — ruumis — elävä elimistö. — Kasvatuksen näkökanta. — Terveys. — Kunto. — Puhtaus. — Askeesi. — Paavalin juoksijat. — Simeonimaisuus. — Eräs pieni itsekasvatustehtävä. — Mies, joka ei voinut luopua piippusta-kaan. — Piippuongelman merkitys. — Aistielämä. — Kieli. — Kuuleminen ja musiikki. — Näkeminen ja maalaukset. — Taiteellinen, tieteellinen ja luonnonelämän linja. — Aistien sivistäminen. — »Minä näen sinut!» — Käyttäytymistottumukset.	
Kolmas luku: <i>Itsensä ilmentäminen</i>	38
Muoto ja sisälllys. — Huono ilmennystaito. — Sen syitä. — Miksi tämä taito on tärkeä? — Pessimismin virhe. — Huumorin valaistus. — Vaikutelma ja siihen vastaaminen. — Taidon hankkiminen. — Tarkoitukseton ilmennys. — Väärä menetelmä itsetuntemuksen hankinnassa. — Meidän tulee nähdä itsemme teoissamme. — Puhuminen. — Seurallisuus. — Kotoinen olopiiri. — Seuraelämä. — Kenen kanssa kannattaa seurustella? — Tähdennämmekö liiaksi tätä itsekasvatustehtävää? — Alussa on teko.	
Neljäs luku: <i>Elämänkehä</i>	51
Nykyinen aika: murroskausi. — Tuomitseva asenne. — Ymmärtäminen. — Ajan levottomuus. — Jäänkö vai lähdenkö?	

SISÄLLYS

- Ajan nopea rytmi. — Kodittomuus. — Mestari Eckehart.
— Eläin ja kasvi. — Koti, kotiseutu, oma maa. — Cincinnatus ja Saul. — Ajan virtaa vastaan.
- Viides luku: *Elämänsuunnat* (Arvot ja harrastukset) 59
Rajoituksen mestaruus. — Elämänura ja elämänsuunnat. — Monihaarainen virta. — Arvojen maailma. — Hengen maailma. — Esikuvan käyttö itsekasvatuksessa. — Schubert-kummittelija. — Elämäkerrat. — Harrastukset. — Harrastuksen ykseys. — Spesialisti ja harrastaja. — Hinta ja arvo. — »Suuria arvoja».
- Kuudes luku: *Taloudellisuus* 68
Taloudellinen elämä jää itsekasvatuksessa usein liiaksi syrjään. — Sen tärkeys. — Hyödyn merkkien alla. — Kartettavaa naamiointia. — Toinen tapaus: kyvyn puutteen naamioiminen. — Taloudellisen toiminnan edellyttämiä ominaisuuksia. — Tieto on valtaa — jos osaa sitä käyttää. — Rationalisoiminen. — Taloudellinen nerokkuus. — Saituruus ja tuhlaavaisuus. — Säästäväisyys. — Sen välinearvo. — Säästäväisyys ja taloudellisuus. — Omaisuus. — Köyhyys ja rikkaus. — Rikkauden vaarat. — Köyhyyden taakka. — Pyhä köyhyys. — Taloudellisuuden vankka pohja. — Taloudellisuus henkisen kulttuurin alalla. — Saituruus henkissä elämässä. — Monologi ja dialogi itsekasvatuksen muotoina. — Henkinen omaisuus. — Henkinen rikkaus, näennäinen ja todellinen. — Taloudellisuus ehdottomana johtaaatteena. — Lääkärin lausunto. — Puhtaat kädet.
- Seitsemäs luku: *Onnellisuus* 81
»Onnen valloitus». — Lintukoto. — Onnen haave. — Onnellisuus ja mielihyvä. — Ilmanala ja sää. — Eräs tunneteoriat. — Onnellisuus ja iloisuus. — Etsi ensin onnellisuutta! — Onnellisuuden edellytyksiä: lapsenmieli, terveys, kunto, toiminnallisuus, rakkaus. — Rakkauselämän yhtenäisyys. — Nuoruudenrakkaus. — Taikuri Luonto. — Kuvittelu. — Rakkauselämän kehittyminen. — Kiihkeys ja hartaus. — Uhrautuvaisuus. — Yhteisyys. — Rakkauselämän avartuminen. — »Onnellisuus ei ole hyveen palkka, vaan itse hyve.»

SISÄLLYS

- Kahdeksas luku: *Kauneuden taika* 92
Kauneuden lumossa. — Hyötynäkökanta. — Tieteellinen katsomus. — Uskonnollinen käsitys. — Kauneuden selittä-mättömyys. — Rakkaus ja kauneus. — »Sinun kauneutesi minut pauloi.» — Sokea rakkaus luo kauneutta. — Onnellisuus ja kauneus. — Taiteilijan kärsimys ja ilo. — Kauneuden objektiivisuus. — Kauneusvaisto, sen luontoperäisyys. — Huono itsekasvatusmenetelmä. — Aistielämän jalostaminen. — Tunne-elämän kehittäminen. — Mielikuvituksen merkitys. — Erikoinen tarkkaavaisuuden laji: esimerkki lukemisesta. — Mielikuvituksen piirin laajentaminen. — Muut älyn voimat. — Kauneuden tahto. — Muotoon muovaaminen. — Sisällys ja muoto. — Kauneus. — Kauneus hyvyyden ja puhtauden palveluksessa. — Darwin. — Valitsemisen taito.
- Yhdeksäs luku: *Kunto ja hyve* 104
Hesiodoksen määritelmä. — Sokrateen rukous. — Siveellisyys ja uskonnollisuus. — Oikea lähtökohta. — Yksilön ja yhteisön välinen suhde. — Kunto ja hyve. — Kantin kaava. — »Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.» — Itsetehostuksen raja. — Oikea järjestys siveellisessä itsekasvatuksessa. — Hyötynäkökohta. — Yhteiskunnallinen, kansallinen, valtiollinen katsomustapa. — Valtiomieli. — Lioittelu. — Omatunto. — Kiusaus. — Eri hyveet. — Totuudellisuus. — Sovinnaisuus. — Totuudellisuuskiihko. — Platonin »mittaamistaito». — Hätävalhe. — Totuudellisuus on tiedollisen ja siveellisen pyrkimyksen yhteistulos. — Vaatimattomuus. — Todellinen suuruus. — Vaatimattomuus yhteisöelämässä. — Terveiden mittapu. — Tahdon jännittäminen. — Hyveen loma. — Lutherin lause.
- Kymmenes luku: *Tiedon keidas* 120
Toiminta ja tieto. — Valistuksen arvo. — Snellmanin lause. — Ihminen karttaa ajattelemista. — Käsityskyky. — »Silminnäkiät». — Käsittämisen uskollisuus. — Sen monipuolisuus. — Nopeus. — Muistin kasvattaminen. — Vaikutelman tarkastaminen jne. — Ajattelu. — Kaksi linjaa. — Harrastus. — Lukeminen. — Sanomalehdet. — Kirja. — Mitä on

SISÄLLYS

luettava? — Erilaisia vastauksia. — Seikkailuromaaneista kansatieteeseen. — Miten on luettava. — Hitaus ja nopeus. — Lukeminen ja ajattelevuus. — Puhdas ajattelu. — Puhuminen. — Radio ja entiset iltapuhteet. — Kirjoittaminen. — Tieteet. — Filosofia. — Taide ja tekniikka. — Käytännöllinen viisaus. — »Oppia ikä kaikki.» — Apionin kuolemmattomuus. — Newtonin lausunto. — Vivesin vaatimukset.

Yhdestoista luku: *Elämän eheys* 137
Erikoiskyvyt. — Luonne ja luonteettomuus. — Yksilö, yksilöllisyys. — Persoonallisuus. — Elämän näyttämö. — Vapaus. — Kuka on vapaa? — Elämän tarkoitus. — Elämän- ja maailmankatsomus. — Uskonnollinen ja siveellinen kasvatus. — Kaukaiset aavistukset. — Uskonnollinen kokemus: Jumala. — Uskonnollisen elämän kehitys. — Elämä on lyhyt, elämisen taidon ohjelma pitkä. — Kertomus rabbin kokemuksista. — Elämä on hengenvaarallista. — Sokrates. — Sokrates mielihyvistä ja mielihyvistä. — Sokrates runoilijana. — Sokrateen kuolema. — Elämä ja kuolema yhteen sidottuina. — Pessimismin voittaminen. — Elämän pyramidi. — Puu elämän vertauskuvana. — »Virtaan verrataan usein ihmisen elämää täällä.» — Arkisen päivän vaatimus.

ALKULAUSE.

Tämä pieni kirja ei pyri olemaan mikään täydellinen itsekasvatusoppi. Siinä esitetyt ajatukset ovat vain jonkinlaista keskustelun alustusta. Itsekasvatus edellyttää, että ulkoapäin tulevat mielenvirikkeet joutuvat syvällisen harkinnan alaisiksi ja että niiden itsenäisen käsittelyn pohjalla kehittyy oma vakaumus. Eikä ainoastaan se, vaan myös ja ennen kaikkea tahto sekä kyky toteuttaa teossa sitä, minkä hyvä harkinta on parhaaksi havainnut. Sillä itsekasvatus sanan varsinaisessa merkityksessä ei ole vieraan antamiin elämänohjeisiin tutustumista, ei myöskään vain oman kasvatusteorian suunnittelua, vaan aina ja välttämättä käytäntöä, toteuttavaa toimintaa.

Ensimmäinen luku.

ITSEKASVATUS JA ELÄMISEN TAITO.

Vanha kertomus kahdesta puusta, joista toinen oli Elämän, toinen Tiedon nimikko, on syvästi vertauskuvallinen. Niin kauan kuin ihminen syö vain elämänpuun hedelmää, lapsellisen viattomuutensa paratiisissa, hän on onnellinen tietämättään, eikä hänen tarvitse ajatellakaan mitään »kasvattamista», kaikkein vähemmän itsensä kasvattamista, koska hän ei edes ole tietoinen itsestensä. Mutta sitten tulee hetki, jolloin hän maistaa tiedonpuun marjaa, lapsuuden onnelan samassa häneltä iäksi sulkeutuessa. Nyt ei ole lepoa eikä rauhaa, vaan on edessä tuntematon tie ja vaikea työ. Elämä ei anna enää mitään lahjaksi, se vaatii usein jo pelkän elossa säilymisen lunnaiksi ankaraa ponnistelua »otsansa hiessä». Elämä ja tieto aloittavat kiistan, joka uhkaa jatkua halki ihmisiän. Edellinen tahtoo, rynnistää ja nauttii, jälkimmäinen näkee, arvostelee ja tuomitseekin. Ja varmaa on tämä: kadotettuun paratiisiin emme voi palata. Me olemme vaeltajia, ja uusi onnemme meidän täytyy saavuttaa omalla työllämme. Se täytyy

jokaisen itse rakentaa ja kasvattaa. Minne? Eikö omaan sydämeen, jossa elämä ja tieto saattavat liittyä yhdeksi sykinäksi, eikö omaan elämäntehtävään, jonka tulee olla tarmomme ja vakaumuksemme jatkuvaa ilmausta? Ja eikö siis uuteen onnentilaan pääseminen edellytä ennen kaikkea itsekasvatusta?

Mutta mitä itse kasvatusta oikeastaan on? Tietenkin eräs kasvatuksen erikoisalue, erikoismuoto, se, jossa kasvattava toiminta kohdistuu omaan olemukseen. Me erotamme kasvatuksessa yleensä kaksi tekijää: kasvattajan ja kasvatettavan. Itsekasvatuksessa ne molemmat sisältyvät samaan yksilöön. Kasvattaja on kasvatettava. Mitään jyrkkää rajaa ei kuitenkaan tarvitse vetää itsekasvatuksen ja muun kasvatuksen välille. Kasvatus on tavallaan aina myös itsekasvatusta. Toiset tosin voivat yrittää minua kasvattaa ollenkaan kysymättä, tahdonko minä itse kasvaa heidän toiveittensa ja tarkoitustensa mukaan, mutta heidän yrityksensä onnistuu vain silloin, kun oma tahtoni ja pyrkimykseni on sitä tukemassa. Ja yhtä varmaa on toiselta puolen, ettei itsekasvatus milloinkaan voi hyvin onnistua, jos sitä eivät ole auttamassa monet yksilön »minän» piirin ulkopuolelta tulevat vaikutukset, yleiset kasvattavat tekijät. Suhteellisen itsenäisyytensä nyt puheena oleva kasvatusalue kuitenkin säilyttää, ja siinä havaitaan sekä etuja että haittoja muunlaiseen kasvattamiseen verraten. On ehkä syytä hiukan lähemmin kosketella tätä seikkaa.

Itsekasvattaja on hyvin edullisessa asemassa sikäli, että hän voi tarkata ja ohjata kasvatettavaansa aina ja joka paikassa, kun sitä vastoin esim. vanhemmat ja opettajat voivat vaikuttaa kasvatettaviinsa ainoastaan määrättyssä olopiirissä ja rajoitettuna aikana. Viimeksimainitussa tapauksessa kasvattajan tietoista vaikutusta monin tavoin joko edistävät tai ehkäisevät niisanotut salaiset myötäk kasvattajat, yleensä se ympäristö, jossa kasvatti muun aikansa viettää. Myös se seikka, että itsekasvattaja kohdistaa koko tarkkaavaisuutensa ja kasvattavan tarmonsä yhteen ainoaan yksilöön, on luettava hänen edukseen. Vihdoin tekisi mieli otaksua, että itsekasvattaja oppii tuntemaan kasvattinsa paljon täydellisemmin kuin kukaan toisen yksilön opastaja.

Olisi kuitenkin väärin katsella asiaa ainoastaan tältä puolelta. Itsekasvattaja on kieltämättä sangen hyvässä asemassa voidessaan öin päivin ja kaikkialla pitää mielin määrin kurissa, opettaa ja ohjata kasvattiansa. Mutta miten on viimeksimainitun laita? Eikö hänen kasvatuksensa muodostu helposti yksipuoliseksi, väsyttäväksi ja kiusalliseksi? Aina tuo sama, usein kovin vaativainen koulumestari hoputtamassa, muistuttamassa, rankaisemassa! Eikä mitään mahdollisuutta päästä hetkeksikään pakoon ja piiloon, ei koskaan lyhyttäkään lomaa! Ja eikö tämä itsensä kasvattaminen ole lopulta yhtä merkillistä toimintaa kuin paroni Münchhausenin, joka suohon upotessaan muisti tarttua tukkaansa ja vetää siitä itsensä ylös lujalle maankamaralle?

Viimeiseksi vielä se huomautus, että itsetuntemus on aina todettu ylen vaikeaksi: ihminen näkee sisäisestäkin olemuksestansa vain osan, omia kasvojansa hän ei näe muuten kuin kuvastimessa.

Itsekasvatuksen menestyminen edellyttää, että yllä mainittuihin vaikeuksiin kiinnitetään huomiota. Persoonallisuuden terveen kasvamisen näkökannalta on mitä toivottavinta, ettei ihminen näy itselleen kahdeksi eri »minäksi» jakautuvana, vaan että itseys säilyy yhtenäisenä ja kasvaa yhä eheämmäksi. Sielullista eritteilyä tietenkin täytyy olla, »parempi minä» saattaa vaatia huonomman tilille, ja tuskinpa kukaan voi aina välttää sitä tunnetta, että samassa povessa asuu kaksi sielua. Tärkeätä on vain, ettei itsekasvatus lähde kulkemaan yksipuolisesti tätä linjaa. Itsekasvatuksen tulee olla ennen kaikkea k o k o a v a a. Minuuden elimellistä ykseyttä on tarkoin varjeltava, sillä sen varassa lepäävät myöhemmin koko tämän kasvatusalueen saavutukset.

Toiset äsken mainitut vaikeudet kohdistuvat nähtävästi puheenalaisen kasvatustehtävän menetelmään. Ja tässä, kysyttäessä, miten ihminen parhaiten itseänsä viljelee ja kehittää, on syytä huolellisesti harkita, missä määrin tuo yleinen sana ja käsite, itsekasvatus, kelpaa työn ohjeeksi ja tien osoittajaksi. Tunnustan omasta puolestani, ettei se minua ehdottomasti tyydytä. Näen siinä kaiken hyvän vihjeen ohella harhautumisen vaaraa. Kasvattaja joutuu yleensäkin helposti kiusaukseen luotella itselleen, että kaikki todella arvokas on vain yhtä-

mittaisen ankaran tahdonponnistuksen avulla ja tietoisesti saavutettavissa. Ihmisen olemus ei kumminkaan ole niin yksinkertainen, sitä ei rakenneta niinkuin pystytetään talo latomalla hirsi hirren tai tiili tiilen päälle. Niin, eihän sitä ensinkään rakenneta, koska se kasvatetaan. Eikä sitä ainoastaan kasvateta, vaan se kasvaa myös itsestään. Tätä elämän salatuista syvyyksistä nousevaa luontoperäistä k a s v a m i s t a, joka tietysti usein kaipaa tahallista ohjausta, emme saa käsittää vain kielteisesti, niin että aina pyrimme sitä korjaamaan ja koettelemaan. Elämä on kosketukselle arkaa, sitä on käsiteltävä hellävaroen, ja monta kertaa on paras pidättyä siitä »käsittelemästä», on paras antaa sen kasvaa. Eihän kukaan järkevä kasvattaja käy alin omaa penkomaan istuttamansa puun juuria, taivuttelemaan ja taittelemaan sen oksia ja latvaa, hypistelemään lehtiä. Hän luottaa mullan, valon ja lämmön sekä virkistävän sateen vaikutuksiin ja luottaa kasvin elimistössä piilevään kasvuvoimaan. Ja jollei liikkuvamassa, hyvän ja huonon piirissä vapaammin valitsemassa eläimen-elämässä, eikä varsinkaan ihmiselossa, joka on aina epälukuisille vaaroille ja houkutuksille alttiina, voikaan tulla määrääväksi se, mitä kasvien yleensä leppoisa ja levollinen olemus meille opettaa, emme kuitenkaan saa unohtaa, että elämä kaikissa eri muodoissaan on yksi ja yhtenäinen ja että sen tulee saada kasvaa myös oman lakinsa mukaan. Ihmiselämänkin paras kasvu on suurelta osalta sellaista

vapaata, omaehtoista kehkeytymistä. Suurelta osalta, vaikka ei suinkaan kokonaan.

Tältä näkökannalta täytyy jokaista itsekasvattajaa varoittaa liiallisesta itsensä tarkkaamisesta ja lakkaamattomasta itsensä käsittelemisestä, oman itseytensä kehässä askartelemisesta. Pelkään kovin, että ahtaasti ja yksipuolisesti ymmärretty itsekasvatus on useasti tuottanut hallaa omilla viljelysmaillaan. Siksi tässä varoittelen. Liian hellittämätön oman itsensä huomiointi johtaa varmaan epäterveeseen itsekakeskeisyyteen, joka on sisäiselle olenollemme yhtä luonnoton ja turmiollinen kuin tajuttomien ruumiillisten elontoimintojen, esimerkiksi hengityksen tai sydämensykkeen, jatkuva tarkkaaminen terveydellemme. Näiden asiain rinnastaminen ei ole teennäistä eikä väkivaltaista. On sellaisia omaan itseensä liiaksi keskittyneitä ihmisiä, jotka osalta ehkä sairaalloisen luontumuksen voimasta, mutta varmasti myös huonon itsekasvatusmenetelmän tähden, ovat tottuneet pitämään itseänsä aina silmällä siinä määrin, etteivät enää koskaan oikein itseensä luota, vaan esim. asunnostaan lähdettyään säännöllisesti palaavat katsomaan, tuliko ovi lukituksi, laskevat astumansa askelet jne. Sairaalloisuuden ja terveyden raja on tässäkin häilyvä, ja parasta on pysytellä hyvän matkan päässä terveellä puolella, sillä varmaa on, että kaikenlaisten »pakkomielteiden», noiden tervettä ihmiselämää vaanivien peikkojen esille houkuttelemiseen johtaa usein jatkuva oljentelu oman itsensä taikapiiirissä.

Itsensä tunteminen kuuluu tietysti välttämättä oikean itsekasvatuksen edellytyksiin. Olihan se jo vanhan ajan suuren kasvattajan Sokrateen vaalilauseena. Mutta juuri Sokrates, jos kukaan, osoittaa, miten ihminen oppii tuntemaan itseänsä parhaalla, terveimmällä tavalla. Hän tosin saattoi toisinaan jäädä pitkäksikin ajaksi kuuntelemaan »daimoniansa», sisäistä, varoittavaa ääntä, mutta itsetuntemusta hän hankki ennen kaikkea toisista ihmisistä. Oppiessaan alinomaisessa seurustelussa heitä yhä paremmin tuntemaan ja nähdessään oman olemuksensa mitä erilaisimmin tavoin heissä heijastuvan hän oppi tuntemaan itsensä kenties oikeammin kuin kukaan ennen häntä. On vielä huomattava, ettei Sokrates suinkaan tavoitellut vain tavanomaista »ihmistuntemusta», verraten helpon tekniikan varassa harjoitettavaa pintapuolista taitoa, vaan pyrki ihmistä oppiessaan inhimillisessä katsannossa kaikkein suurimpien ongelmien ratkaisuun, ihmisen arvoituksen, hänen elämänsä tarkoituksen selvittämiseen. Siten hänestä tuli ihminen, josta todella voidaan sanoa, että hän osasi elää, sanan syvimässä merkityksessä. Ja se, että hän osasi myös kuolla paremmin kuin useimmat muut, osoittaa hänen elämisen taitonsa pettämättömyyttä ratkaisevassa vaiheessa.

Elämisen taito — siinä näkökohta, jota itsekasvatuksessa ei saa koskaan unohtaa. Siihen sisältyvät tämän kasvatusalueen varsinaiset myönteiset tehtävät, joiden onnellinen suorittaminen vasta takaa menes-

tyksen. Sillä liian kielteisesti suunniteltu itsekasvatusjärjestelmä, jossa lakkaamatta tähdennetään vain estävää ja eristävää suhtautumista elämän ilmiöihin, ei voi johtaa hyviin tuloksiin. Siitä on usein seurauksena inhimillistä olemusta vahingoittava liikajännitys, taipumus eriskummaisuuteen ja sairaalloiseen kiihkomielisyyteen, myös eräänlaiseen pylväspyhimyasenteeseen, jossa ihminen luulee lähenevänsä täydellisyyttä kaventaessaan elävän elämän pohjan jalkojensa alta olemattomiin ja noustessaan omahyväisyytensä vaivaisille telineille, joiden korkeus vain ennustaa lankeemuksen suuruutta. Ymmärrettäköön tämä oikein. Tarkoituksena ei suinkaan ole itsekurin, pidättymisen, kieltäytymisen, yleisen taltuttamisen ja hillitsemisen merkityksen vähentäminen, vaan se ennakkototeamus, ettei elämisen taidon hankkimisessa päästä pitkälle, jos rajoitutaan toimimaan vain kiellon merkeissä. Tässäkin kohden itsekasvatuksessa yhä turvaudutaan menetelmiin, joista muu kasvatus on alkanut päättävästi luopua. Yleinen kasvatusoppi ei enää hyväksy alinomaista kieltämistä, joka tyrehtyttää kasvavan ihmisen toimintahalun ja tuhoaa kaiken itseluottamuksen, eikä siinä myöskään kuri ja kuritus ole nykyisin yhtä näkyvällä sijalla kuin ennen. Syynä ei ole hyvän kurin arvon vähäksyminen, vaan se vakaumus, että tämä kasvatustehtävä voidaan suorittaa verrattomasti paremmin, kun siitä ei tehdä liian suurta numeroa. Kasvatin saattaminen toimintaan, joka virittää hänen harrastustansa, sallii hänen

kokea tarmonponnistuksen ja onnistumisen tuottamaa tyydytystä sekä siitä johtuvaa kiintymystä kasvattajaan, on osoittautunut tehoisammaksi kuin vanha kielteinen ja lannistava menettely. Elämisen taitoa tavoittelevan itsekasvattajan on paras tehdä samoin, luopua liiallisesta itsensä mestaroimisesta ja liittää terveelliseen itsekuriin todellisen, havainnollisen toiminnan ja harjoituksen myönteinen ohjelma. Sellaiseen toimintaan ja harjoitukseen koetetaan tämän kirjan eri luvuissa viittailla.

On tuskin aihetta kovin painokkaasti huomauttaa siitä, ettei puheenalainen elämisen taito ole sellaista taituruutta, jonka sulavia eleitä kuvittelusi loihtii näkyviin, kun ajattelet kaikkialla ihmisten seuroissa liukkaasti liikkuvaa henkilöä, sanalla sanoen ihmistä, joka on elämänsä eri vaiheissa aina kuin kala vedessä. Sel-laista sujuvuutta mainitaan yleisesti »elämäntaidon» nimellä, ja jos taito on todella muuttunut lihaksi ja vereksi, vaistomaiseksi käyttäytymisen varmuudeksi, niin se epäilemättä on katsottava elämisen taitoon kuuluvaksi. Toisin on laita, jos se jää vain pintasilaukseksi, koruksi, jonka ainoana tehtävänä on hivellä toisten silmiä tai jota tietoisesti käytetään välineenä henkilökohtaisen hyödyn tavoittelussa.

Selvää on myös, ettei elämisen taito, sellaisena kuin se tässä ymmärretään, voi välittömästi ja yksityiskohtaisesti koskea sitä tehtävää, jonka elämän aineellisista huolista suoriutumisen useimmille meistä asettaa.

Kieltämättä valitettava seikka, varsinkin nykyisenä aikana, jolloin juuri taloudellisen elämän välttämättömyydet ja vaikeudet ovat työntyneet melkein kaikkien ihmisten tietoisuudessa etualalle. Huomautettakoon kuitenkin, ettei tämän tärkeän elämänalueen syrjäyttäminen suinkaan johdu sen arvon vähäksymisestä, vaan ennen kaikkea siitä, että itsekasvatuksen yleisiä periaatteita esitettäessä on mahdotonta syventyä tarkastelemaan mitään erikoisalaa siinä määrässä kuin käytännön kannalta olisi suotavaa. Tuonnempana (6. luvussa) tarjoutuu vielä tilaisuutta viitata niihin yleisiin itsekasvatustehtäviin, joita taloudellisen elämän piiri ja sen valta-aatteet eteemme avaavat. Tässä oli syytä ainoastaan lyhyesti torjua mahdollisia väärinkäsityksiä, joiden vaara kenties ei olekaan suuri.

Seuraavilla lehdillä tulee siis puheeksi lähinnä se taistelu ja työ, jonka houkuttelevana päämääränä on elämisen taidon saavuttaminen tämän sanan yleisessä ja varsinaisessa merkityksessä. Tässä esityksessä koskellaan aluksi mainitun jalon taidon pohjaa ja perustusta, inhimillistä sielu-ruumiillista olemusta, ja siihen välittömästi kohdistuvia itsekasvatuksen toimenpiteitä. Sitten tulee osoitettavaksi yksilöolemuksen itsensä ilmentämisen ja yksilöiden välisen vuorovaikutuksen sekä elämänkehän, todellisen ympäristön kasvattava vaikutus. Tämän jälkeen tarkastelemme ihmiselämän suuria valtasuuntia, arvojen ja harrastusten maailmaa, ja johdutaan siten tehtävän ytimeen, elämisen taidon

esteettisten, siveellisten ym. edellytysten pohtimiseen. Vihdoin koskettelemme elämän eheyden ja sopuisuuden suurta ongelmaa siirtyen siten persoonallisen elämän piiriin ja samalla koko esityksemme päätekohtaan.

Toinen luku.

RUUMIS JA SIELU.

Keskiajalta periytynyt käsitys, jonka mukaan kaiken itsekasvatuksen tärkeimpänä ja oikeastaan ainoana tehtävänä on *s i e l u n* tai *h e n g e n* kehittäminen kyllin voimakkaaksi kestäväksi ja voittamaan *r u u m i i n* aiheuttamia kiusauksia ja vaaroja, sanalla sanoen käsitys, joka asettaa mainitut inhimillisen olemuksen eri puolet jyrkkään vastakkaisuuteeseen, täytynee nykyisin katsoa yleisesti hylätyksi. Ei enää uskota, että henkisen kasvamisen etuja valvotaan parhaiten »lihan-kidutuksen» avulla, vaan pidetään oikeampana vanhan Kreikan ja Rooman kasvatusohjetta: terve sielu terveessä ruumiissa. Ja meidän aikamme tieteellinen tutkimus, fysiologian ja psykologian samoin kuin biologiankin alalla, on yhä selvemmin kehittänyt sellaista käsitystä, jonka pohjalla tuon ohjeen voisi lausua vielä paremmin näin: terve sielu-ruumis — tai: terve sielu-ruumiillinen elimistö — tai aivan lyhyesti: terve elimistö. Ei siis enää ajatella sielun olevan ruumiissa kuin jossakin säiliössä, vaan tähdennetään kokonaiselimistön ykseyttä ja jakamattomuutta. Me puhumme ruumiista

ja sielusta, koska on käytännöllistä, helppotajuista siten erottaa toisistaan nämä elävän elimistön kaksi eri puolta, mutta todellisuudessa ne ovat erottamattomat, toimivat elimellisenä kokonaisuutena, jonka kehittyminen niin hyvin toisessa kuin toisessakin katsannossa noudattaa samoja yleisiä lakeja.

Käsillä olevan tehtävän kannalta ei ole mitenkään välttämätöntä, että itsekasvattaja omaksuu yllä mainitun tieteellisen käsityksen, joka ehkä saattaa jostakin syystä tuntua hänestä vastenmieliseltä. Sitä vastoin olisi varmaan itsekasvatuksen menestymiselle suureksi eduksi, jos hän suostuisi eräissä katsannoissa toimimaan *i k ä ä n k u i n* tuo tieteellinen käsitys olisi oikea. Tämä merkitsee ennen kaikkea sitä, että suhtautuminen olemuksemme ruumiilliseen puoleen muuttuu osalta, ja suurelta osalta, nimenomaan myönteiseksi, ettemme aina pelkää ruumistamme kuin kavalaa vihollista, vaan koetamme parhaamme mukaan tehdä sen varmaksi liittolaiseksemme. Toisin sanoen: ruumiillinen kasvatus osoittautuu erittäin tärkeäksi itsekasvatustehtäväksi, koska sen avulla voidaan mitä tehokkaimmin tukea ja edistää sisäisen olemuksen viljelyä.

Mitä tukikohtia ruumiillinen kasvatus sitten tarjoaa olemuksemme sisäisen eli sielullisen puolen kehittämiseksi? Ja mihin päämääriin sen pitää pyrkiä todella edistääkseen kokonaiselimistömme tervettä kasvua?

Ensimmäinen varteenotettava seikka on kieltämättä *t e r v e y s*. Jokaisen itsekasvattajan väistämätön vel-

vollisuus on hoitaa ruumistansa niin hyvin kuin olosuhteet suinkin sallivat ja eksymättä siihen harhailuun, että tällainen tehtävä on elämisen taitoon pyrittäessä vähäpätöinen ja halveksittava. Eräs itsekasvatuksen suurimpia vaaroja on siinä, että asetetaan heti aluksi kaikkein vaikeimpia tehtäviä. Kun niiden suorittaminen luonnollisista syistä epäonnistuu, syntyy pettymyksen tunnetta ja haluttomuutta, mikä sitten johtaa koko yrityksestä luopumiseen. On muistettava, ettei puuhun nousta latvasta, vaan tyvestä. Ruumiin kehittäminen on elämisen taidon hankkimisessa tyvi, siitä huolimatta, että vanha taikauskoinen käsitys yhä tahtoo kääntää tätä tosiasiaa nurin. Se seikka, että on ollut ja on erinomaisen voimakasta sisäistä elämää eläviä yksilöitä, joiden ruumiillista terveyttä ei mitenkään voi sanoa hyväksi, ei kelpaa vastaväitteeksi. Sellainen elimistössä ilmenevä tasapainon puute uhkaa aina yksilön sielullisenkin elämän tervettä jatkumista eikä sitä saa parhaassakaan tapauksessa pitää muuna kuin säännön poikkeuksena.

Miten terveys parhaiten säilytetään, miten sitä kohennetaan ja entiselleen palautetaan — siitä puhutaan toisissa kirjoissa, joiden tutkimiseen ja harkitsevaan noudattamiseen on mitä hartaimmin kehoitettava. Samalla täytyy itsekasvatuksen etujen nimessä varoittaa myös liioittelusta. On näet ihmisiä, jotka uhraavat liian paljon elämänsä terveydelleen, unohtaen, että terveys on elämää varten eikä päinvastoin. Terveys on

sitäpaitsi erinomaisen altis hemmottelulle, jota tietenkin on tarkoin kartettava. Sillä oikea kasvatus on kaikissa muodoissaan pikemmin karaisemista kuin hemmottelua.

Toinen huomionarvoinen käsite tällä kasvatusalueella on kunto. Se viittaa lähinnä ruumiillisen kasvatuksen urheilulliseen puoleen, ja tässäkin täytyy riittää, kun kehoitan itsekasvattajaa — jos hän mitään kehoitusta tarvitsee — perehtymään mainitun alan erikoisoppaisiin. Erästä tärkeätä seikkaa en kumminkaan saa unohtaa. Se tosin on edellisten viittausten valossa itsestäänkin selvä. »Kunto» ei tietenkään merkitse ainoastaan ruumiillista valmiutta, kelpoisuutta, kykyä ponnistuksiin, kätevyyttä jne., vaan se sisältää, ollessaan nimensä arvoinen, myös sielullisten toimintojen tarmon ja ryhdikkyuden tullen siten lähelle »hyveen» käsitettä. Niin, voimme huoletta ajatella, että ne ilmaisevat samaa asiaa eri puolilta, toinen ruumiilliselta, toinen sielulliselta tai henkiseltä taholta katsoen. Kreikan kielessä olikin niiden molempien vastineena sana, joka alkuperäisesti ja varsinaisesti merkitsi kuntoa, kelpoisuutta, oivallisuutta. Itsekasvattajan on hyvä pitää mielessään tämä kunnan ja hyveen yhteenkuuluvaisuuden, niiden yhtymisen ajatus. Eji kuntoa ilman hyvettä eikä hyvettä ilman kuntoa — siinä katsomus, joka hyvin kelpaa itsekasvatuksen ohjeeksi. Tältä näkökannalta se siis merkitsee: Älköön hankitako kuntoa, joka ei ole myös hyvettä — ja päin-

vastoin. Siitä selviää pitemmittä selittelyittä, ettei kuntokasvatuksen johtoaatetta saa korostaa liian yksipuolisesti, koska elämisen taidon edellyttämä tasasuhteisuus siten vaarantuu. Toisin sanoen: terveen itsekasvatuksen edut eivät salli meidän ihmisten yleensä — harvoja valittuja (tai uhrattuja) kuntospesialisteja lukuun ottamatta — kuntoutua vain kuntoutumisen ja yhä kunnollisemman kuntoutumisen vuoksi, vaan tälläkin linjalla tapahtuva harjoitus käy elämisen taidon merkeissä.

Kolmanneksi tähtäyskohdaksi merkittäköön tässä puhtaus. Se kuuluu tietysti sekä lähinnä terveyskasvatuksen alueeseen. Mutta samalla se on vielä selvemmin kuin terveys ja kunto yleinen, itsekasvatuksen koko piiriä vallitseva käsite ja näkökohta. Onhan meistä aivan luonnollista, että ajatukset, sanat ja teot leimataan puhtaiksi (tai likaisiksi), ja yhtä vaivattomasti me käytämme sanaa »puhdas» silloinkin, kun puhumme kauniista tai hyvästä tai uskonnollista mieltä ilmaisevasta teosta. Nimenomaan juuri viimeksimainitussa tapauksessa puhtaus on vakiintunut merkittämään samaa kuin pyhyys. Ja samoin kuin uskonnollinen elämä sisällyttää itseensä sekä alkeellisen, peseytymismenoilla taatun puhtauden että puhtauden kaikkein henkisimmässä, syvällisimmässä merkityksessä, samoin edellyttää itsekasvatus, kun se käsitetään pyrki- mykseksi kohti elämisen taitoa, että puhtauden vaatimus tulee esiin jokaisessa tämän kasvatustyön eri vai-

heessa. Paras järjestys on tässäkin se, että puhtautta aletaan harrastaa sen helpoimmissa muodoissa, ruumiillisena puhtautena. Eihän tämäkään tehtävä ole halveksittavan helppo. Siinä on useita eri tasoja, joita suurin piirtein katsoen määräävät kansalliset, paikalliset ja yksilölliset tavat ja tottumukset. Ja on toiselta puolen tässäkin liioittelun vaara, jollei muisteta, että myös puhtaus on elämän palveluksessa.

Olemuksemme ruumiillinen puoli tarjoaa epäilemättä runsaasti tilaisuutta itsekasvatuksen monipuolisen taidon alkuharjoituksiin myönteisissä merkeissä, siten, että jokainen tällä alueella saavutettu todellinen voitto koituu myös sisäisen puolen hyödyksi. Vanha, yksipuolisesti askeettinen käsitys itsekasvatuksesta täytyy siis hylätä. Niin voidaan tehdä sitä suuremmalla syyllä, kun itse askeesin käsite, oikein ymmärrettynä, kumoaa sellaisen yksipuolisuuden. Askeesi näet merkitsee alkuaan ruumiin harjoitusta, sen koulutusta ja karaisemista, siis kasvatusta ja kuriakin, mutta ei suinkaan »lihankidutusta», joksi keskiajan munkkilaisuus tahtoi sen muuttaa — varmaan hyvin usein yrityksessään epäonnistuen ja saaden aikaan jotakin päinvastaista: sairaalloisia nautinnon kuvitelmia ja järkyttäviä lankeemuksia. Kurin ja ehkäisevän, pidättävän askeesin merkitystä ei sovi arvioida vähäiseksi. Nykyinen nautinnonhimoinen aika tekee tässä kohden itsekasvattajan työn vaikeammaksi kuin milloinkaan ennen, vaatien myös jokaista itsekasvatuksesta puhu-

vaa ankaraan tilitykseen omasta ja toisten puolesta. Omituisen ajankohtaisilta kuulostavat tässä yhteydessä Paavalin sanat: »Ettekö tiedä, että ne, jotka kilparadalla juoksevat, tosin kaikki juoksevat, mutta yksi saa voittopalkinnon? Juoskaa niin kuin hän, jotta sen saavuttaisitte. Mutta jokainen kilpailija noudattaa itsensähillitsemistä kaikessa; he tosin saadakse katoavaisen seppeleen, mutta me saadaksemme katoamattoman. Minä en siis juokse umpimähkään, en taistele niinkuin ilmaan huutoen, vaan minä kuritan ruumistani ja masennan sitä, jotten minä, joka muille saarnaan, itse ehkä joutuisi hylättäväksi.»

Ilman »kuritusta ja masennusta» ei mikään todellinen itsekasvatus ole mahdollinen. Mutta näillä kielteisilläkin toimenpiteillä olkoon aina myönteinen tarkoitus, ei pelkkä kiduttaminen ja murskaaminen. Paras kasvatusmenetelmä ei suinkaan ole alinomainen itsensä pelottaminen ja ruikutteleva synnintunnossa oljenteleminen Jukolan Simeonin tavalla, vaan harkitseva, myös asian käytännöllistä puolta, sen hyödyllisyyttä tarkkaava käyttäytyminen. Ei ole hyvä lyödä s y n n i n leimaa kaikkeen, mikä saattaa olla tavalla tai toisella hylättävää, sillä ihmisessä on kohtalokas taipumus päästä kokemaan synnintunnon tuskallista hekumaa, luonnontonta tunnetta, jonkinlaista henkistä päihtymistä, joka on äärettömän kaukana kaikesta todella uskonnollisesta kokemuksesta ja kasvatuksen näkökannalta ylen haitallista. Järkevän ihmisen tarvitsee vain todella selvit-

tää itselleen, mitä vaurioita esim. nautintoaineiden liiallinen käyttö elimistölle tuottaa, ollakseen valmis vapautumaan huonosta tottumuksestaan. Tämä selvä tieto kylläkään ei vielä takaa, että hän pahan tapansa todella jättää, mutta vielä vähemmän sitä takaa synnin leima, joka, kuten sanottu, on usein suoranainen houkutus ja kiusaus.

Useat, ehkäpä useimmat — ainakin miessukupuolen edustajat — tuntevat hyvin sen pienen itsekasvatusongelman, jonka tupakanpoltosta luopuminen asettaa. Ja jokainen, jolla on tässä suhteessa kokemusta, tietää hyvin, että kielteinen askeesi muodostuu sitä hankalammaksi, mitä tärkeämmältä ja »syntisemmältä» mainittu nautinto näyttää. Niin alkaa koomillinen taistelu siinä, missä suurenmoisten taistelijan-eleiden välttäminen on ensimmäinen onnistumisen ehto. Kaikissa tämänlaatuissa harjoituksissa on parasta — sen jälkeen kuin asia on hyvin harkittu, tavallaan »ajateltu rikki», niin ettei siihen enää t a r v i t s e palata — tarkoin varoa, etteivät tajuntaa pääse askarruttamaan houkuttelevat mielikuvat. On siis paras, mikäli mahdollista, suunnata ajatukset johonkin muuhun, hyvään ja mielenkiintoiseen asiaan ja unohtaa koko kiusaus. Se on varmaan helpommin sanottu kuin tehty, erittäin myös siksi, että tuo »tarkka varominen», tarkkaavaisuuden jännittyminen ja tahdonponnistus, pyrkii pitämään asiaa esillä ja tärkeänä. Varomisen tulee sentähden olla niin v a i v a t o n t a kuin suinkin mahdollista ja johtaa

vähitellen houkutuksen unohtumiseen tai ainakin sen vaarattomaksi muuttumiseen.

Tässä tuli puheeksi pieni itsekasvatustehtävä. Mutta onko se oikeastaan p i e n i? Dostojevski kertoo eräässä teoksessaan miehestä, joka maailmaan kyllästyneenä vetäytyi luostarin rauhaan, ei munkiksi, vaan asukkaaksi, ja vietti siellä monet monituiset vuodet. Joku vieraileva tuttava ihmetteli, miten hän oli voinut jättää k a i k e n. Toinen hymyili alakuloisesti: »Enhän minä ole voinut jättää piippuakaan.» Kasvatustehtävien pienuuden ja suuruuden ehdoton arvosteleminen on hyvin vaikeaa, jopa mahdotontakin. Se, mikä on toiselle vaikeaa, on toiselle vaivatonta; se, mikä ennen näytti ylivoimaiselta, käy nyt kuin itsestään jne. Jokaisen tulee tutkia itseänsä, omia vaikeuksia ja helppouksiansa, ja järjestää tehtävät oikein, siten, että ne, jotka eivät ole liian vaikeita, suoritetaan ensin. Onnistumisesta johtuva luottamus lisää uskallusta ja tekee mahdolliseksi sellaistenkin tehtävien suorittamisen, jotka aikaisemmin olivat liian vaativia.

Piippu sinne tai tänne ei muuten ole niin tärkeä asia, että sen pohtimiseen kannattaisi uhrata kovin paljon elämän tarmoa. Jos siitä luopuminen on kovin vaikeata ja jollei oma terveys tai toisten ihmisten hyvä olo siitä kärsi, on parasta jättää se toistaiseksi palamaan ja kohdistaa kielteinen askeesi johonkin helpommin onnistuvaan tehtävään. Tupakan ehdoton vastustaja tosin pistää väliin sen huomautuksen, että tästä nautinto-

aineesta todennäköisesti aina kärsii terveys ja varmasti puhtaus, joten siitä on luovuttava heti. Mutta kasvat-taja ei saa olla kiihkomielinen silloinkaan, kun hän kasvat-taa itseänsä. Hänen pitää muistaa, että jyrkkä, kaavamainen vaativaisuus sopii huonosti siihen, missä harkinta ja kärsivällisyys ovat välttämättömiä toimin-nan ohjeita.

Vietti- ja aistielämän kasvattaminen sujuu joka kohdassa parhaiten, jos muistetaan, ettei riitä pelkkä ehkäi-seminen ja estäminen, vaan että on aina pyrittävä myös kehittämiseen ja jalostamiseen. Viettien ja aistien toi-minta on olemuksemme »halvempaan» puoleen luettuna joutunut kokonaisuudessaan huonoon valoon, niin että siihen kuuluvista kasvatustehtävistä ollaan mieluum-min puhumatta. Liittyyhän a i s t i l l i s u u d e n kä-sitteeseen ehdottomasti pahan, kartettavan ja tuomit-tavan merkitys. Sana on saanut huonon kaiun, ja siitä johtuu, että sitä vastaava todellisuus jää laiminlyödyksi kasvatusalueeksi. Todellisuuden muodostaa tässä a i s t i e l ä m ä, jonka sairaalloisten ilmiöiden yksi-puolinen tarkkaaminen sokaisee silmät näkemästä ter-vettä aistillisuutta ja niitä osalta kielteisiä, mutta toi-selta osalta selvästi myönteisiä keinoja, joiden varassa tämän alueen kasvatus lepää.

Aistielämän kasvatuksen laiminlyömiseen on var-maan syynä sekin, että jokainen otaksuu näkevänsä, kuulevansa jne. yhtä hyvin (tai paremmin!) kuin kuka muu tahansa. Tässä on laita samoin kuin k i e l e s t ä

ja sen »hallitsemisesta» puhuttaessa. Koska kieli, äidin-kieli, on v ä l i n e e n ä arkipäiväisten asiain ilmoittelussa, luulee jokainen sitä hallitsevansa. Mutta siihen tarkoitukseen riittää pienoinen torpanmaa kielen kokonaisalueesta. Ei tarvitse ajatella inhimillisen toiminnan lukemattomia erikoisaloja, eri ammatteja tai tieteitä ja niiden »kieliä», vaan aivan läheisiä, arkipäiväiseenkin elämään kuuluvia seikkoja. Esimerkiksi vain selostusta, kertomusta, kuvausta jostakin tapahtumasta. Kuinka valtavia eroavaisuuksia eri yksilöiden kesken tässä ilmeneekään! Tuppisuusta taitavaan kertojaan ja kuvaajaan saakka. Niin, kaikki hallitsevat kieltä, mutta vain tavallaan. Kieli, kielen käyttö on kaikille ikuinen tehtävä.

Kuulemisen ja varsinkin näkemisen laita on samoin. Nekin ovat yleensä vain käytännön välineinä, ja sellaisina ne omituisesti surkastuvat. Useimmat ihmiset kuulevat ja näkevät vain sen, mitä h a l u a v a t kuulla ja nähdä. Vähitellen pääsee valtaan tylsä tottumus siinä, missä aistit olisivat alati valmiit osoittamaan maailman uusia vivahduksia, olisivat valmiit elämäämme rikastuttamaan.

Ajatelkaamme suhtautumista musiikkiin. Sen määrää tottumus. Sävelten täytyy pysytellä kuulovaikutelmain tutussa piirissä. Ne sävelmät, joissa helisee linnunlaulu, karjankellot kalkattavat, metsä humisee, sade soittaa, ne miellyttävät. Samoin ja ehkä vielä enemmän tanssisävelmät, joita jalkamme hiljaa nou-

dattelevat, silloinkin kun eivät pääse niiden tahdissa liikumaan. Tämä kaikki on niinkuin olla pitääkin. Kansanlaulu, jossa sana ja sävel kuuluvat kiinteästi yhteen, tanssisävelmä, jossa sävel ja poljento tehoavat yhdessä, vaikuttavat kaikkein välittömimmin, liikuttavat sydäntämme (siis tunteitamme, viettejämme). Virheen teemme vasta sitten, kun sanomme, ettei muuta musiikkia olekaan, ts. kun päätämme lopettaa lyhyeen tämän osan itsekasvatustamme.

Tai ajatelkaamme näkemistä. Vleensä me näemme vain merkkejä, jotka varoittavat tai kutsuvat. Kukin näkee omalla käytännöllisellä tavallaan. Esimerkiksi maalauksia katseltaessa määrää taasen tottumus. Vii-vojen ja värien tulee pysytellä tutujen näkövaikutelmien piirissä. Meitä tyydyttää maalauksissa aluksi vain se, mikä on välittömästi selvää, siis se, mitä oikeastaan ei tarvitse katsella, se, minkä muka tavoitamme yhdellä silmäyksellä, tuttu maisemakuva, tutut kasvot tms. Ja jos kunnollinen muotokuva, taiteilijan tekemä, sittenkin näyttää meistä jollakin tavalla paremmalta kuin paraskaan (väritetty!) valokuva, olemme ennättäneet kriittiseen kohtaan. Mitä valokuvasta sitten puuttuu? Samaa kuin huonosta maalauksesta: se on s a t u n n a i n e n, se antaa ihmisestä hetkellisen vaikutelman, tuossa valaistuksessa, tuossa ohimenevässä mielentilassa, se antaa kokonaisuudesta vain pienen murto-osan. Taiteilijan näkemys ja hänen tekemänsä kuva sitävastoin tavoittavat kokonaisuuden

— vaikkapa osassakin. Maalaja on nähnyt kuvattavansa toisissakin asennoissa ja hän valitsee niiden joukosta luonteenomaisen. Hän on nähnyt henkilön kävelevän, kuullut hänen puhuvan, tuntee hänet ja kykenee näkemään hänestä tuon kaiken ja meille näkemyksensä kuvaamaan. Ja tärkeätä on muistaa, että sekin, mikä taiteellisessa kuvassa kehittymätöntä silmää ehkä oudostuttaa, on kehittyneen näkemiskyvyn valossa oikeata, kirkastettua todellisuutta.

Olemme puhuneet hiukan aistielämän taiteellisesta kehityslinjasta. Toinen on tieteellinen. Siitäkin voisi kertoa yhtä ja toista, viitata sen erinomaiseen herkkyyteen ja terävyyteen, sen tavattomaan erittelyvoimaan. Esimerkiksi hyvä lääkäri sananmukaisesti kuulee ja näkee potilaansa sairauden, vaikka se piilisi-kin pinnan alla. Pitkäaikaisen kokemuksen teroitama luontainen kuulemis- ja näkemisherkkyyden on tässäkin pohjana, ei mikään »yliluonnollinen» kyky ja taito.

Kolmas linja on aistielämän kehittyminen luonnossa, luonnon avulla. Läheiseksi esimerkiksi tarjoutuvat metsästäjän tarkka katse ja kuulo tai luonnonihmisen aistimien hämmästyttävän täsmällinen toiminta. Kaikissa näissä katsannoissa useimmat ihmiset — ja sitä enemmän, mitä paremmin he sivilisoituvat — eloisamman ja virkeämmän lapsuus- ja nuoruusiän jälkeen tylsyvät ja tyytyvät aistiensa toiminnan keino- tekoiseen kohentamiseen.

Aistielämän kasvattamista voidaan kuvailla eri puolilta. Edellä oli puheena aistitoiminnan viljely tehokkuuden näkökannalta. Mutta mahdotonta ei ole ajatella aistielämän varsinaista sivistämistäkään, aistillisuuden moraalialta, jos niin tahdomme sanoa. Tässä vain jokin viittaus asiaan, jolla epäilemättä on suuri itsekasvatuksellinen merkitys.

Meillä on eri aisteja, useimmilla viisi, toisilla ainakin omien väitteittensä mukaan kuusi tai enemmän. Alkuperäisin niistä lienee tunto. Siitä otaksutaan toisten kehittyneen erikoistumisen tietä, siten, että ne ovat ikäänkuin valinneet itselleen omat vaikutelmansa niihin mukautuen. Mutta kuulokin on yhä kosketusta, kun taas näkö-, maku- ja hajuaistit ovat niinsanottuja keniällisiä aisteja. Jonkinlainen atavismi, taipumus painua takaisin kaukaisten esivanhempien käyttäytymistapoihin, saa aikaan sen, että ihminen kulttuurin sivelemänäkin erinomaisen mielellään, jopa kiihkeästikin pyrkii muuttamaan kaikkia aistimuksiensa tuntoaistimuksiksi. Edellä jo oli puheena tanssimusiikin tarjoamien kuulovaikutelmien melkein »vaistomainen» muuttaminen tuntovaikutelmiksi. Samoin on, ja usein valitettavasti, näkövaikutelmiemme laita. Suurin piirtein sopii sanoa, että me tahdomme saada käsiksi meidän, mikä meitä miellyttää, voidaksemme ennen kaikkea tuntoaistin avulla siitä oikein nauttia (ja kokeaksemme katkeria pettymyksiä!), samoin sen, mitä vihaamme, voidaksemme sen heittää

pois, hävittää jne. Tämä on usein kohtalokasta. Pienikin kiihtymys suuntaan tai toiseen saa tuon »tuntovietin» toimintaan, pienikin aihe muuttaa korkeampien aistien tarjoamat vaikutelmat tuntoaistin kiusauksiksi. Eipä syyttä sanotakaan, että aistillinen rakkaus ja aistillinen viha ovat kumpikin sokeita. Kuinka suunnaton määrä onnettomuutta, kärsimystä ja rikoksia maailmaan tulee joka hetki sentähden, että ihmisten alkukantaiset vietit sammuttavat heidän aistiensa valon! Jos jaksettisiin katsella ja kuunnella toisiansa, niin suurin osa onnettomuuksista varmaan välttyisi. Mutta tyyni katseleminen ja rauhallinen kuunteleminen ovat vaikeasti saavutettavia kulttuurivoittoja, suuria itsekasvatustehtäviä, joihin huomio liian harvoin kääntyy. Siksi maailmassa on niin paljon ääntä ja niin vähän kuulijoita kuin on. Siksi myös niin vähän sellaista, mitä kannattaakaan kuunnella.

Aistielämän sivistäminen on siis suurelta osalta siinä, että korkeammat aistit, näkö ja kuulo, kehitetään todella itsenäisiksi, niin ettei niitä vallitse tuntoaisti siihen liittyvine kiihkeine vietteineen.

Olen kuullut kerrottavan, että jonkin intiaaniheimon keskuudessa käytetään (tai on käytetty) tervehdyksenä, meidän »hyvää päiväämme» vastaamassa: *m i n ä n ä e n s i n u t!* Se kelpaa meille itsekasvatusohjeeksi. Meidän tulee oppia yhä paremmin toisiamme näkemään. Se johtaa keskinäiseen ymmärtämiseen, ja tämä

taas, kuten tiedämme, on sovinnollisuuden perusedellytyksiä.

Tässä luvussa on koetettu pitkin matkaa osoittaa elämisen taitoon pyrkivälle sellaisia tehtäviä, jotka yleensä sivuutetaan liian keveästi ja jotka näennäisestä helppoudestaan huolimatta tarjoavat runsaasti tilaisuutta syvälliseen, perustavaan itsekasvatustyöhön. Jollei tällaisiin kokonaiselimistömme käyttäytymistottumuksiin kiinnitetä alun alkaen riittävä huomiota, jäävät parhaatkin olemuksemme korkeampien voimien — ajatuksen, tunteen, tahdon — kehittämiseen tähtäävät yritykset vaille lujaa pohjaa, ja koko »kasvatus» saattaa muodostua pelkäsi tuulenpieksemiseksi.

K a h d e k s a s l u k u .

KAUNEUDEN TAIKA.

Tuskin on ainoatakaan ihmistä, joka ei ole milloinkaan kokenut kauneuden lumoavaa vaikutusta, ollut kauneuden taian alaisena. Useimmille tämä niisanotun esteettisen elämän piiriin kuuluva kokemus on varmaan tuttu, vaikka ei olekaan todennäköistä, että se on niin yleinen kuin luullaan.

Ei siis liene syytä syventyä tässä esteettisen tieteen erilaisiin oppeihin. Sitä vähemmän, kun valitsemme vain erään, tosin tärkeimmän ja keskeisimmän esteettisen vaikutuslaadun, kauneuden, jonka ohella on useita muita muunnoksia. Ken haluaa niihin ja yleensä esteetiikan ongelmiin perehtyä, voi mielin määrin tyydyttää haluansa tutkimalla sen alan erikoiskirjallisuutta. Muistettava on, että kauneutta on maailmassa ollut ja että kaunista on luotu arvaamattoman pitkien aikojen kuluessa, ennenkuin mitään estetiikkaa on erityisenä tutkimusalueena tunnettu.

Mikä on kauneuden tehtävä elämän kokonaisuudessa? Tähän kysymykseen voidaan eri näkökannoilta vastata

KAUNEUS ARVOSTELTUNA

hyvin eri tavoin. Puhdas hyötyoppi on taipuvainen väittämään, että kauneus on turhaa korua, ettei sillä ole mitään oikeata tehtävää. Mutta silloin unohtuu se seikka, että kauneus taiteen muodoissa tai luonnon kauneutena on sekin eräs hyödyllisesti käytettävä väline, unohtuu, että mainostuskin nykyisin käyttää taiteellisia, ts. ihmisten kauneusaistiin vetoavia houkutuskeinoja. Itse asiassa hyötyoppi kuitenkin on tässä kohden oikeammassa kuin se arvaakaan, sillä kauneuden oma tarkoitus — jos sellaisesta yleensä voimme puhua — ei ole hyödyn tuottaminen sanan tavanomaisessa merkityksessä.

Jyrkästi ymmärryksenomaiselta, tieteelliseltä näkökannalta kauneus on jotakin irrationaalista, todistamatonta ja selittämätöntä. Siitä syystä toinen ehkä vähäksyy kauneuden merkitystä, kun taas toista omittuisesti vetää puoleensa tämä vieras maailma.

Uskonnollinen elämäkäsitys usein hiukan vieroksuu kauneutta, näkee siinä kauneuden p a l v o n n a n vaaran, pitää sitä tavallaan »pakanallisena». Mutta usein myös tunnustetaan, että kauneustajun edellyttämä, vaikka ehkä pintapuolinen »puhtaus» on uskonnollisen pyhyiden sukulainen, sen eräs esiaste.

Kauneuden »tehtävästä» enempää kuin sen »perusteistakaan» ei ole saatu täyttä selkoa, vaikka on uhrattu paljon aikaa ja vaivaa ongelman ratkaisuun. Kauneus näyttää meille ilmetessään lepäävän omassa itsessään niin rauhallisena kuin ei sillä olisikaan mitään muuta

tarkoitusta, ja se kohoaa näkyviimme niin valmiina, niin täydellisenä kuin Venus Anadyomene vaahthisesta merestä. Siinä sen salaperäinen lumousvoima, siinä sen taiallisuus. Me näemme sen, kuulemme sen, emmekä osaa sanoa muuta kuin: tämä on kaunista, tästä minä pidän.

Me pidämme kauneudesta, se miellyttää meitä, viritteää olemukseemme väkevän mielihyvän tunteen. Onko kauneus ehkä rakkauden luomaa? Vai onko kauneus rakkautemme aihe ja syy? Vai vallitseeko tässä vuorovaikutus siten, että rakkaus luo kauneutta ja kauneus sytyttää rakkautta?

Sinun kauneutesi minut pauloi iäkseni, sanoo nuori rakastavainen, ja hän uskoo niin käyneen, uskoo saaneensa kokea ikuisen kauneuden kosketuksen. Toiset, varsinkaan vanhemmat ihmiset, eivät ole yhtä varmoja. Ja joku julkea voi sanoa nuoremmalleen: »Olen sinua katsellut ja nähnyt, että olet ollut rakkaudella ladattuna hiustenkärkiä myöten. Viettisi keskittyminen, sen kohdistuminen määrättyyn esineeseen, olisi voinut tapahtua aikaisemmin tai myöhemmin. Se sattui tapahtumaan nyt, ja nyt sinä luot rakkaudellasi kauneutta siihen, missä monet muut näkevät vain nuorekasta suloa tai ei sitäkään — ei mitään erinomaista.» Nuori rakastunut ei siitä huoli, hän ajattelee, että toiset ovat auttamattomasti sokeita, vailla ikuisen kauneuden tajua. Ja toiset puolestaan sanovat: sokea rakkaus luo kauneutta, haurasta onnen haavetta.

Hän, nuori rakastavainen, on onnellinen. Ehkä kauneus onkin onnellisuuden ilmaus? Eikö se ole mielihyvätuntuista, keveätä, rauhallista, mutta rauhallisuudessaan ihmeellisesti ilahduttavaa, hiljaa hurmaavaa samoin kuin onnellisuus? Ja eikö kuvittelu siivitä niitä kumpaakin, luo niihin jonkin korkeamman todellisuuden, jonkin paremman, puhtaamman maailman tuntua?

Ehkä — jos ajattelemme kauniin esineen katselemista, yleensä esteettistä vastaanottavaisuutta. Mutta miten on laita sen, joka luo kaunista? Onko taiteilija onnellinen, onnellisuutensa yltäkyläisyydestäkö hän luo? Tässä muistuvat mieleen lukemattomien taiteilijain tunnustukset, joista puhuu kärsimys, tuska, onnettomuuden tunto. Suurimpien kauniin luojien elämä on ollut onnettomuutta täynnä. Epäilemättä, mutta mikä heidät sai työtänsä tekemään, kaikista ulkonaisista vastuksista huolimatta sitä jatkamaan, viimeiseen saakka? Eiköhän se onnellisuuden tunne, joka luomistyön hetkinä heidät vastustamattomasti valtasi, luomisen ilo, kuten sanotaan?

Vai sanomme sittenkin: rakkaus ja onnellisuus ovat sellaisia olemuksemme tapahtumia ja ominaisuuksia, joissa kauneus voidaan parhaiten kokea? Rakastava tosin tavallaan »luo» rakastettunsa kauneuden, rakastettu saattaa olla vain hänen kuvitelmansa, ihana haavekuva, kuin Don Quijoten Dulcinea. Mutta onhan toiselta puolen ainakin marmoriin veistettyä kauneutta,

jonka kaikki siksi tunnustavat? Onko sellainen taide-teos kaikkien katselijain haavekuva? Vai onko se ikuisen kauneuden eräs ilmennys, joka kauneudellaan tekee katselijansa onnelliseksi, niin kauan kuin sen kauneushahmo säilyy? Ja on kaunis kenenkään näkemättäkin, maan povessa tai meren pohjassa levätessään?

Kauneuden olemusta koskevat kysymykset ovat vai-voim ratkaistavia. Voimme ajatella kauneuden hymyilevän sellaisille ponnistuksille ja sanovan: miksi niin kovin rasiat ajatustasi, jolle en koskaan salaisuuttani ilmaise? Miksi et tyydy ottamaan olemuksellasi vastaan ilmen-nyksiäni ja itse koettamaan todellistaa ihanuuttani?

Kauneusvaisto on varmaan, kuten jo sen nimi osoit-taa, suurelta osalta hyvien haltiattarien kumminlahja. Se on toisilla ihmisillä silmissä, korvissa ja sormenpäissä aivan luonnollisena ja luontaisena kykynä. Toisten täytyy tietoisesti ja siis vaivalloisesti pyrkiä sitä saavut-tamaan. Ja luontoperäinen, »alkuvoimainen» taito ja taide erottuu aina omaan luokkaansa. Siinä on kuiten-kin myös oma vaaransa: helposti saatua kohdellaan usein välinpitämättömästi, ja niin voivat parhaatkin luontaiset lahjat tuottaa hoidottomina vain keskin-kertaisia tuloksia.

Tahallisen ja tietoisien itsekasvatuksen onnistuminen riippuu tässä tehtävässä ennen kaikkea oikeasta menet-telytavasta. Huonoin menetelmä on siinä, että yritetään syöksyä kauneuden valtakuntaan oikoteitse ja väkisin. Niin käy esim. silloin, kun aloitetaan taide-

teosten tai luonnon ihailemisesta, ennenkuin on pidetty huolta sellaisten omien toimintojen ja taitojen kehittamisestä, joiden varassa ihailu (ja yleensä arvostelu) lepää, kun se ei ole teeskentelyä, kuultujen koru-lauseiden toistamista jne.

Ensimmäisenä ehtona on aistielämän kehittä-minen terveeksi ja rikkaaksi, siis kaikki se, mistä jo edellä (s. 31 ss.) puhuimme. Tässä on vain erityisesti täh-dennettävä aistielämän herkentämistä ja hienonta-mista luontaisten mahdollisuuksien rajoissa. Jo kielen käyttämissä esteettisten tosiasiaiden nimityksissä tulee näkyviin aistielämän tärkeys. Itse kauneusvaistoa mainitaan aistikkuden nimellä, ja samaa mer-kitsevänä käytetään myös sanaa maku. Siten kieli viittaa siihen kiinteään yhteyteen, joka vallitsee kau-neus- ja aistielämän välillä. Aistien ja niiden toiminnan esteettisessä jalostamisessa onkin jo laaja kasvatus-ohjelma. Meillä on silmät, mutta me emme näe, meillä on korvat, mutta me emme kuule — ja tämä koskee erityisesti myös esteettistä elämäämme. Havaintomme ovat harmaita, epämääräisiä varoitus- tai houkutus-merkkejä, emme ole harjoittautuneet havaintoon pysähtymään, tutkimaan ja kuvaamaan sitä sel-laisenaan, värikkäänä ja elävänä. Taiteilijat meitä teok-sillaan joskus havahduttavat kauneuden »pyyteettö-mään» katselemiseen, mutta he meidät myös helposti hemmottelevat, niin että etsimme kauneusvaikutelmia ainoastaan taiteen alueelta, missä ne ovat niin voimak-

kaita, että tylsimmänkin täytyy ne huomata. Taide-
teokset ovat senvuoksi esteettisessä aistien viljelyssä
hyödyksi vain sillä ehdolla, että käsitämme niiden tar-
joamat kauneusvaikutelmat kehoitukseksi samanlaisten
vaikutelmien itsenäiseen etsimiseen luonnosta ja elä-
mästä. Kauneutta on kaikkialla runsaasti tarjona ter-
veille ja herkille aisteille. Tylsille aisteille sitä ei ole
missään.

Toinen välttämätön edellytys on t u n n e - e l ä m ä n
kehittäminen. Kauneus puhuu ennen kaikkea tunteel-
lemme, jonka vastaanottokyky, voimakkuus, herkkyys,
vivahdusrikkaus ja puhtaus ovat tässä ratkaisevia
tekijöitä. Ja tunne kehittyy rikkaaksi ja voimakkaaksi
lähinnä todellisessa elämässä, ihmisen joutuessa koske-
tuksiin toisten ihmisten, luonnon ja tietysti myös tai-
teen kanssa. Tässä, samoin kuin edellä ja myöhemmin,
on korostettava tavallisen arkisen elämän merkitystä.
Monikin osaa itkeä tihuuttaa lukiessaan kirjailijan esi-
tystä jostakin liikuttavasta ihmiskohtalosta, mutta ei
t u n n e m i t ä ä n, kun samanlainen kohtalo sattuu
lähellä, todellisessa elämässä. On vaarallista kasvattaa
itseensä vain k u v i t e l t u a t u n n e t t a. Senkin
tulee olla viittaus kohti todellisuutta, se ei saa
jäädä irralliseksi, jollaisena se vain kylmentää aito-
tunnetta.

Kauneus koskettaa tunnetta, mutta samalla myös
m i e l i k u v i t u s t a. Sillä kuvittelu on aina valmis
lehahtamaan lentoon tunteen luomalta pohjalta. On

vain varottava, ettei se, enempää kuin tunnekaan,
etäänny liian kauas todellisuudesta, muutu tyhjäksi
havitteluksi. Todellinen elämä tarjoaa, kuten aito-
taiteen valtava maailma selvästi osoittaa, kyllin liik-
kumisalaa vapaasti yhdistelevälle kuvittelulle. Se odot-
taa kärsivällisesti ja usein turhaan tätä kirkastajaansa,
jonka kokonaan puuttuessa kaikki on lohdutonta, vailla
kauneuden loistoa.

Kuvittelu pohjautuu rikkaaseen tunne-elämään ja
siihen erikoiseen tarkkaavaisuuden lajiin, jota sopii
sanoa kokoavaksi. Useimmissa käytännöllisen elämän
tehtävissä riittää, kun tarkkaamme yhtä seikkaa kerral-
laan, eikä yleensä haittaa, vaikka se painuu pois näkö-
piiristämme toisen tullessa sen sijaan. Sellaista on yleensä
lukemisemmekin. Me luemme usein vain nähdäksemme,
miten lopulta käy. Mutta jos haluamme todella nähdä
ja kokea esim. jonkin kaunokirjallisen teoksen kauneu-
den, täytyy meidän jokaista kohtaa lukiessamme voida
samalla tarkata kaikkia muita kohtia. Mutta silloinhan
pitäisi sekä muistaa kaikki, mitä on jo lukenut, että
aavistaa kaikki, mitä ei ole vielä lukenut! Epäilemättä;
sitä varten meillä on muistin ja kuvittelun verrattomat
kyvyt. Ja jos kuvittelun tehtävää pidetään tässä muo-
dossa mahdottomana, voidaan asia järjestää toisinkin,
nimittäin siten, että kirja luetaan kahdesti. Toisella
kertaa tarkkaavaisuus voi olla »kaikkialla läsnäoleva»,
ja lukeminen muodostuu hyvin toisenlaiseksi. Kannat-
taako siis lukea kirja kahteen kertaan? Kirjaa, jota

ei kannata lukea kahteen kertaan, ei kannata ensinkään lukea.

Lukemista pidetään yleensä mielikuvituksen oivallisena kasvattamisvälineenä. »Harrasta parhaiden kirjailijain teosten lukemista ja laajenna siten mielikuvitukseksi piiriä», kirjoitti Aleksis Kivi eräälle ystävälleen. Hän itse noudatti omaa neuvoansa, ja hänen teoksensa osoittavat mainitunlaista mielikuvituksen avartumista lukemisen avulla. Mutta sen, mikä hänen teoksissaan on säilyvintä, meille rakkainta ja arvokkainta, Kivi on lukenut muualta. Hän on lukenut sen luonnosta, elämästä, omasta sydäimestään ja omista kuvitelmistaan. Tätäkään moniosaista oppikirjaa ei saa unohtaa, jos tahtoo kauneutta nähdä ja kaunista luoda.

Sanomattakin on selvää, että varsinkin kauneuden todellistamisessa vaaditaan kuvittelun ja kokoavan tarkkaavaisuuden lisäksi muitakin älyllisiä voimiamme: loogillista ajattelua, vertailu- ja arvostelukykyä. Niitä käytetään taiteellisten valtaoimintojen sääntelijöinä.

Kaunista ei synny, jollei ole kauneuden t a h t o a. Kaunis on vaikeata, se vaatii taitoa ja tarmoa. Meillä on kädet, mutta jos peukalomme on osunut väärään paikkaan, emme saa kaunista aikaan. T e k o on tässäkin ratkaiseva seikka, vieläpä siinä määrin, että taitamattomuus, kömpelyys viittaa vastaanottokyvyn, kauneuden tajuamisenkin heikkouteen. Tätä heikkoutta ihmiset monesti kokevat peittää siten, että he tuntijan-

ilmein arvostelevat toisten työtä. Mutta taitamattomuus säilyy ja tulee arvostelussakin näkyviin.

Kauneuden käsky täyttyy vasta, kun tavalla tai toisella m u o v a a m m e m u o t o o n kokemamme kauniin. Kauneuden kokeminen on vain alkuvaihe, sen palvominen tunteessa ja mielikuvituksessa vain väli-vaihe, täyttymyksen tuo kaunista hahmoa luova teko. Älköön ajateltako heti Jumalaisen näytelmän veroisen runoelman sepittämistä tai Milolaisen Venuksen kaltaisen veistoksen luomista, vaan ajateltakoon hyvin läheisiä, arkisiakin asioita. Mies, joka veistää kauniin kirvesvarren, nainen, joka sovittaa kauniit rannut riepumattoihinsa, on lähempänä kauneutta kuin se, joka selittää meille »kauneuden ikuiset lait», mutta ei kykene tekemään pienintäkään kaunista työtä. (Sillä kauneuden ikuisien lakien selittäminen ei sekään silloin tapahdu Kauneuden tunnustähtien alla.) Ja mies tai nainen, joka veistää tai kutoo kauniisti jotakin, veistää ja kutoo tavallisesti yleensäkin kauniisti, sillä kauneus pyrkii avartamaan aluettansa ihmisessä, joka on sille altis. Se ei ilmene ainoastaan niissä tai näissä muodoissa, vaan myös siinä t y y l i s s ä, joka on yhteinen kaikille saman taitavan tekijän teoksille.

Olisi kuitenkin väärin ja vaarallista otaksua kauneus pelkäksi muodoksi ja s i s ä l l y s sivuseikaksi. Kirjalliset tuotteet, jotka eivät ole muuta kuin muodollisen taituruuden näytteitä, eivät ole kauniita sanan parhaassa merkityksessä. Ne ovat korkeintaan taide-

teollisuutta. Sisällyksen ja muodon tulee vastata toisiaan, ja onneksi onkin useimmissa tapauksissa niin laita. Lukijan siis täytyy myös varoa, ettei tuomitse sanahelinäksi sellaista, minkä sisällystä hän kenties heikon lukutaitonsa vuoksi ei ymmärrä.

Kauneus ei ole korurihkamaa, vaan suuri inhimillinen arvo, joka ilmentyy muotoon muovatussa elämässä. Sen kokeminen on elämämme kukka, sen todellistaminen elämämme hedelmä. Se on ilon, voiman ja vapauden alati kumpuava lähde. Se on taika, jonka piiriin elämämme voi joutua yhä täydellisemmin: ulkonaisesta käyttäytymisestämme sisimpiin tunteihimme saakka.

Kauneus ei sinänsä viittaa mihinkään itsensä ulkopuolella olevaan. Sillä on oma lakinsa ja oma salaperäinen rauhansa. Siitä huolimatta ja erikoisella tavalla myös siitä syystä sen vaikutus tuntuu elämän koko kehässä. Kauneus tekee palkattomasti ja vapaasti työtä hyvyyden ja puhtaudenkin eduksi. Ja sen puuttuessa siveellisyys jää helposti kömpelöksi ja uskonto kalseaksi. Charles Darwin tunnustaa vilpittömästi omasta kokemuksestaan: »Esteettisen vaiston menettäminen on onnellisuuden menettämistä, joka luultavasti vahingoittaa älyä ja vielä todennäköisemmin siveellistä luonnetta, koska se heikentää tunne-elämäämme.»

Omassa laadussaan kauneus, sen vaistoaminen, tunteminen, sen todellistaminen, on korvaamaton inhimillisen elämän arvo ja kokemus. Ja se v a l i t s e m i s e n

t a i t o, joka kehittyy, kun ihminen antaa etusijan kauniille ja hylkää ruman, on kenties välttämätön, jotta hän oppisi suorittamaan ankarampia valintoja, erottamaan »kauniin» ja »ruman» toisistaan siveellisessä ja uskonnollisessakin katsannossa.